

ЗМІСТ

Перелік скорочень 13

Архиепископ Ігор Ісіченко

**Поетика трансформації:
«Apoloġia» Мелетія Смотрицького (1628) 15**

Archiepiskop Meletiusz Smotrzycki
Apoloġia peregrinathey do kraioŵ Wschodnych 146–552 (п)

Архиепископ Мелетій Смотрицький
АПОЛОГІЯ ПАЛОМНИЦТВА ДО СХІДНИХ КРАЇВ
(переклад)147–553 (п)

Коментарі 555

Бібліографічний покажчик 579

Покажчик імен 593

Архиепископ Игорь Исиченко

ПОЕТИКА ТРАНСФОРМАЦІЇ:

«AROLOGIA» МЕЛЕТІЯ СМОТРИЦЬКОГО (1628)

Вступ	15
Історія дослідження	19
Еклезіяльні виміри авторського простору	
“Новий Єрусалим” між сарматизмом і ортодоксією	48
Грецький Схід – патристичне минуле й реальність	54
Православне оточення	74
На камені Петра	76
Парадокси алієнізації	
Апостоли й Отці Церкви	80
В пастці ересей	82
Стефан Зизаній	82
Христофор Філалет	92
Клирик Острозький	100
Феофіл Ортолог	102
Самоідентифікація автора	106
Адресати	108
Томаш Замойський	109
Олександр Заславський	111
Народ руський	114
Словесна гра	
Метафори	123
Символи	129
Алегорії	133
Цитування	135
Простір маргіналії	139
Підсумок	142

Archiepiskop Meletiusz Smotrzycki
Apologia peregrinathey do kraioy Wschodnych (150)

- Czytelnikowi laskawemu laski Bożey (174)
 Pierwszy taki theolog Ruski Stephan Zyzani (216)
 Drugi Theolog Ruski Krzysztoph Philalet (216)
 Ortologowe błędy y haerezye (220)
 O sądzie poiedynkowym (228)
 O błogosławieństwie dusz tego świata zeszyłych sprawiedliwych (234)
 Iż Infernus iest Piekło (246)
 Iż się iuż męczą y grzeszni ludzie, y diabli (250)
 Iż Christus iest kaplanem y pośrednikiem na wieki (256)
 Iż przaśnik nazywa się chlebem y iest (262)
 Philaletowe błędy y haerezyae następujące refutuią się (266)
 Przeistnoczenie chleba y wina w ciało y krew Pana Christusowę
 Cerkwie Wschodney iest w wyznanie y iest z wiary (270)
 Iż dostoięństwo biskupie y presbiterskie nie iest iedno y toż (272)
 Iż lud świecki nie ma władzy suffragii decisiui de Fide (274)
 Iż Piotr ś. iest od Pana Christusa postanowion powszechnym
 pasterzem (276)
 Iż Cerkiew swoię Pan Christus na Pietrze ś. zbudował (280)
 Iż wszytkiego świata owce Pan Christus Piotrowi świętemu
 do pasienia poruczył (280)
 Iż Pan Chrystus dwoiakie dał Apostołom śś. klucze: ordinis et
 iurisdictionis (282)
 Iż y z prawa Bożego, y z prawa Cerkiewnego Appellacya
 do Biskupa Rzymskiego należy (284)
 Iż władza nakazywania Synodow Powszechnych należy
 Biskupowi Rzymskiemu (286)
 Iż na Synodach Powszechnych Rzymski Biskup
 pierwsze miejsce zasiada (290)
 Orthologowe błędy y haerezie refutuią się (292)
 Iż y po zeszcium z tego świata niektore grzechow
 karania bywaią odpuszczane (300)

- Iż wiara dla grzechu nie traci się y iż dusza od Boga bywa
tworzona, y w człowieka wlewana,
a nie z nasienia rodziców idzie (302)
- Że istność boska od osoby Boskiej nie dzieli się rzeciwicie (306)
- Absurda wielkie Ortologowe rzetelnie ukazują się (310)
- Refutacya Klerika Ostrogskiego, który fałszywie
Sobor Florencki opisał (322)
- O Soborze Florenckim, że w pokoiu w miłości
y w zgodzie Rzymian y Graekow doszedł (332)
- Nie możemy tego negować, abysmy tych pseudologow
za swoich błogosłowow nie mieli (342)
- Te błędy przymusiły mię na Wschod pielgrzymować,
y tę Apologią wrociwszy się pisać (346)
- Rozumem przyrodzonym y doświadczeniem wielkim
dochodzić, że insza nauka o wierze iest tych pseudologow,
a insza śś. Oycow (352)
- Skąd upadek ten stał się w błędy y haerezye (356)
- Iż my uchodząc z Rzymianamy iedności
w błędy y herezye wpadliśmy (360)
- Uważenie o Cerkwii powszechney y pomiestney (370)
- Zabiega się obiectiom ktore kto może autorowi zadać (374)
- Exhortatia do duchownych wszelkiego stanu (380)
- Dla czego Graekowie pochodzenia Ducha Ś. y od Syna, nie
przyimowali, a dla czego my przyiąć powinni (392)
- Dla czego Graekowie nie przyimowali czyściu,
a dla czego my przyiąć mamy (392)
- Co w tym, że Graekowie przasnik w Rzymskiej Cerkwii ganili,
a czemu my ganić go nie mamy (394)
- Iż Rzymska Cerkwie żadną haerezyą nie iest zmazana (398)
- Błędy y haerezye Zacharyasza Gergana Graeka,
w iego Katechismie drukowanym A. 1622 (400)
- Jakimby sposobem Graekowie z Kościołem Rzymskim
do iedności mogli przyść (402)
- Exhortatia do Stanu Szlacheckiego (408)
- Osobliwa Exhortatia do stanu szlacheckiego (414)

* * *

- Consideratiae abo uważania sześciu różnic,
między Cerkwią Wschodnią y Zachodnią
strony wiary zaszyłych (422)
- Consideratiae, abo Uważenia różnice, z wyznania
pochodzenia Ducha Ś. y od Syna (426)
- Consideratiae, abo Uważenia różnice z wyznania czyśca (450)
- Consideratiae, abo Uważenia z używania praśnego chleba (456)
- Consideratiae, abo Uważenia różnice wyznania duszom
sprawiedliwym w niebie doskonałej szczęśliwości,
a złym y niewiernym w piekle doskonałej męki (466)
- Consideratiae, abo Uważenia różnice z wyznania
starszeństwa biskupa Rzymskiego (468)
- Consideratiae, abo Uważenia różnice z używania
sakramentu Eucharystiey pod iedną osobą chleba (486)

* * *

- Przykład Uniey świeckiey, dwa różnych państw
pod iednym krolem, z Unią duchowną dwu narodow
pod iednym pasterzem (516)
- Przydatek do Consideraciy (550)

Архиепископ Мелетій Смотрицький
АПОЛОГІЯ паломництва до східних країв (147)
(переклад)

- Ласкавому читачеві — Божої ласки (175)
- Перший такий руський богослов, Стефан Зизаній (217)
- Другий руський богослов, Христофор Філалет (219)
- Ортологіві облуди та ересі (221)
- Про осібний суд (229)
- Про блаженство праведних душ, які пішли з цього світу (235)
- Про те, що ад — це пекло (247)
- Про те, що і грішники, і біси вже мучаться (251)
- Про те, що Христос — священик і посередник (257)
- Про те, що опріснок називається і є хлібом (263)
- Далі спростовано облуди та ересі Філалета (267)
- Пресуществлення хліба й вина в Тіло і Кров
Господа Христа є в сповіданні Східної Церкви
і належить до її віри (271)
- Про те, що єпископський і пресвітерський сан —
не один і той самий (273)
- Про те, що миряни не мають влади вирішального голосу
щодо віри (275)
- Про те, що Господь Христос поставив святого Петра
вселенським пастирем (277)
- Про те, що Господь Христос збудував
на Петрові свою Церкву (281)
- Про те, що Господь Христос доручив святому Петрові
пасти вівці всього світу (281)
- Про те, що Господь Христос дав святим апостолам
два ключі: чину і юрисдикції (283)
- Про те, що і за Божим, і за церковним правом
апелювати належить до єпископа Римського (285)
- Про те, що влада скликати вселенські собори
належить єпископові Римському (287)
- Про те, що на вселенських соборах єпископ Римський
засідає на першому місці (291)

- Спростовано омани та ересі Ортолога (293)
- Про те, що й після відходу з цього світу було звільнення від карі за деякі гріхи (301)
- Про те, що віра не втрачається через гріх;
і що душа не походить від батьків, а її творить Бог і вливає в людину (303)
- Про те, що Божа сутність не відокремлюється реально від Божої особи (307)
- Ретельно вказано Ортологові нісенітниці (311)
- Спростування Клірика Острозького,
який фальшиво описав Флорентійський собор (323)
- Про Флорентійський собор: що відбувся в мирі,
любові та злагоді між римлянами й греками (333)
- Не можемо заперечувати, що мали тих лжесловів за своїх богословів (343)
- Оті облуди змусили мене здійснити паломництво на Схід,
а повернувшись, написати цю «Апологію» (347)
- До того, що іншою є наука про віру тих лжесловів,
а іншою — святих Отців, можна дійти завдяки природному розуму та багатому досвіду (353)
- Через що сталося це падіння в омани та ересі (357)
- Про те, що ми, уникаючи єдності з римлянами,
впали в омани та ересі (361)
- Зауваження про вселенську і помісну Церкву (371)
- Автор випереджає закиди, які хтось йому може зробити (375)
- Заклик до духовенства всіх станів (381)
- Чому греки не приймали походження Святого Духа
“і від Сина” і чому ми маємо його прийняти (393)
- Чому греки не приймали чистилища і чому ми маємо його прийняти (393)
- Чому греки ганили опріснок у Римській Церкві й чому ми не маємо його ганити (395)
- Про те, що Римська Церква не заплямована жодною ерессю (399)
- Облуди та ересі грека Захарія Гергана у його «Катехизмі», надрукованому 1622 року (401)

У який спосіб греки могли б прийти до єдності
з Римською Церквою (403)

Заклик до шляхетського стану (409)

Особливий заклик до шляхетського стану (415)

* * *

Міркування або ж зауваження стосовно шести
розбіжностей, що виникли між Східною
і Західною Церквою щодо віри (423)

Міркування або ж зауваження про розбіжність у визнанні
походження Святого Духа і від Сина (427)

Міркування або ж зауваження стосовно розбіжності
у визнанні чистилища (451)

Міркування або ж зауваження стосовно вживання прісного хліба
(457)

Міркування або ж зауваження стосовно розбіжності
у визнанні за праведними душами досконалого
блаженства на небі, а за злими та невірними —
досконалої муки в пеклі (467)

Міркування або ж зауваження стосовно розбіжності
у визнанні старшинства єпископа Римського (469)

Міркування або ж зауваження про розбіжність
щодо споживання тайни євхаристії
під одним видом, хліба (487)

* * *

Приклад світської унії двох різних держав під одним королем
і духовної унії двох народів під одним пастирем (517)

Додаток до «Міркувань» (551)